

## Nr 2

### *Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.*

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående militieombudsmansämbetets förvaltning under år 1954.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarier, vilka år 1954 förts i nämnda expedition, dels protokoll över militieombudsmannens inspektioner under året, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att militieombudsmannen Erik Anton Wilhelmsson begagnat sig av semester under tiden den 17—den 31 maj, den 19 juli—den 18 augusti och den 11—den 17 november 1954. Jämlikt 17 § första stycket i instruktionen för militieombudsmannen har militieombudsmansämbetet under ifrågavarande tider föreståtts av den av riksdagen för militieombudsmannen utsedde ställföreträdaren, hovrättsrådet Karl Hugo Henkow.

Inspektionsresor ha av militieombudsmannen företagits till Södermanlands, Kopparbergs, Malmöhus, Kalmar och Kronobergs län, varjämte militieombudsmannen för inspektion besökt vissa militära enheter i Stockholms län. Vidare har militieombudsmannen företagit inspektion av försvarets fabriksverk och därvid besökt försvarets fabriksstyrelse, Åkers krutbruk, ammunitionsfabriken i Karlsborg, Carl Gustafs stads gevärsfaktori i Eskilstuna, centrala torpedverkstaden i Motala samt tvätt- och reparationsanstalten i Stockholm. Dessutom har militieombudsmannen under tiden den 29 september—den 2 oktober 1954 närvarit vid arméfälttjänstövningen i Dalarna. Under tid då militieombudsmannen åtnjutit ledighet har tjänstförrättande militieombudsmannen Henkow företagit en inspektionsresa till Västernorrlands och Västerbottens län samt i Stockholm med omnejd för inspektion besökt vissa militära enheter. Vidare har tjänstförrättande militieombudsmannen inspekterat den till försvarets fabriksverk hörande ammunitionsfabriken Zakrisdal i Karlstad.

Vid inspektionerna av truppförband och andra militära enheter har uppmärksamhet särskilt ägnats rättsvården därstädes, beskaffenheten och vården av byggnader med tillhörande anordningar och deras lämplighet för avsett ändamål, förläggningsförhållanden, mathållning, sjukvård, personalvårdsverksamhet, vården av intendentur- och tygmateriel, anordningar i samband med förekommande verkstadsdrift samt planläggningen av luftskydd. Besök ha avlagts i militärhäktena vid förbanden. Granskningen av de judiciella handlingarna har omfattat disciplinmålsprotokoll, tillrättavisningsförteckningar och andra handlingar som ha avseende å den militära straff- och processlagstiftningen samt därtill anknytande föreskrifter. Vid besök å militärsjukhusen ha sjukredovisningshandlingarna granskats. Granskning har vid inspektionerna tillika skett av handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom av räkenskaper för marketenterier, varjämte förskottsmedel inventerats. Vidare ha å mobiliseringsavdelningar och inskrivningsexpeditioner granskats där förvarade personalredovisnings- och mobiliseringshandlingar.

Vid de inspektioner som under året företagits inom försvarets centrala förvaltning och tillhörande anläggningar har uppmärksamhet ägnats åt organisatoriska och förvaltningsmässiga förhållanden, varjämte i förekommande fall även frågor av teknisk art upptagits.

Besöken hos domstolar och åklagarmyndigheter ha avsett inspektion av handläggningen av militära mål. Därvid har bland annat undersökts i vad mån kravet på skyndsamhet vid behandling av målen beaktats.

Vid inspektionerna har militieombudsmannen i regel biträtts av byråchefen och byrådirektören vid militieombudsmansexpeditionen samt en intendentur- och en tysakkunnig officer. Därjämte ha i förekommande fall vid inspektionerna anlitats — utöver vad under tidigare år varit förhållandet — för granskning av personalredovisnings- och mobiliseringshandlingar en härutinnan sakkunnig officer samt för granskning främst av verkstadsdrift och särskild maskinell utrustning en civilmilitär befattningshavare med teknisk utbildning på ifrågavarande område.

Över de under år 1954 handlagda ärendena lämnas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1954 års riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1954 från år 1953 balanserade ärenden till ett antal av . . . . . 99

Under år 1954 ha tillkommit ärenden till följande antal:  
enligt allmänna diariet . . . . . 657  
enligt hemliga diariet därutöver . . . . . 22

Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1954, har alltså utgjort . . . . . 778

De ärenden, som tillkommit under år 1954, ha utgjorts av:  
ärenden inkomna från myndighet . . . . . 18

ärenden uppkomna genom klagomål eller andra framställningar från enskilda	101
ärenden uppkomna vid inspektioner eller eljest i samband med militieombudsmannen åliggande granskning	538
ärenden berörande militieombudsmansämbetets organisation och förvaltning m. m.	22
	<hr/>
	Summa 679

Av de från år 1953 balanserade 99 ärendena hade 4 ärenden inkommit från myndighet, 20 ärenden uppkommit genom klagomål eller andra framställningar från enskilda samt 75 ärenden uppkommit vid inspektioner eller eljest i samband med militieombudsmannen åliggande granskning.

Till behandling under år 1954 ha alltså förelegat 22 ärenden som inkommit från myndighet, 121 ärenden som uppkommit genom klagomål eller andra framställningar från enskilda, 613 ärenden som uppkommit vid inspektioner eller eljest i samband med militieombudsmannen åliggande granskning samt 22 ärenden berörande militieombudsmansämbetets organisation och förvaltning m. m., tillhoppa 778 ärenden.

Av dessa 778 ärenden ha	
till annan myndighet överlämnats	5
utan åtgärd avskrivits	27
på grund av återkallelse avskrivits	1
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits	277
på grund av att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits blivit avskrivna	88
föranlett åtal (varav 3 icke avslutats)	5
föranlett disciplinär åtgärd (varav 1 icke avslutats)	3
föranlett erinran om begånget fel eller annat påpekande	202
föranlett framställning eller yttrande till Konungen (varav 8 icke avslutats)	12
föranlett annan åtgärd	78
och voro vid 1954 års utgång	
under utredning	74
på prövning beroende (förutom ovannämnda 3 + 1 + 8 icke avslutade ärenden)	6
	<hr/>
	Summa 778

Av hela antalet under år 1954 till behandling föreliggande ärenden (778) ha sålunda under året slutbehandlats 686 och till år 1955 balanserats 92.

Av åtalen och de disciplinära åtgärderna, avseende sammanlagt nio personer,

voro vid 1954 års början ännu icke slutligt avgjorda .....	0
tillkommo under år 1954 .....	9
	Summa 9

Av dessa åtal och disciplinära åtgärder blevo under år 1954 slutligt avgjorda .....	5
voro vid 1954 års utgång ännu icke slutligt avgjorda .....	4
	Summa 9»

Förutom en sammanställning (återgiven å s. 13) över ärenden uppkomna genom klagomål eller andra framställningar från enskilda upptager ämbetsberättelsen såsom bilagor:

redogörelse för åtal och disciplinära åtgärder,

redogörelse för vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller disciplinär åtgärd,

redogörelse för framställningar till Konungen samt

redogörelse för yttranden till Konungen.

Redogörelsen för åtal och disciplinära åtgärder omfattar endast de fall vilka, såvitt vid redogörelsens färdigställande var känt, blivit avgjorda i första instans. Förutom dessa fall har under år 1954 förordnats om åtal mot en regementsläkare för tjänstefel samt föranstaltats om disciplinär åtgärd mot en major, likaledes för tjänstefel.

I redogörelsen för vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller disciplinär åtgärd, ha i huvudsak medtagits sådana ärenden vilka på grund av de däri föreliggande spörsmålen ansetts ha intresse utöver de enskilda fallen.

I redogörelsen för framställningar till Konungen omförmälas tre av militieombudsmannen till Konungen avlätna skrivelser, nämligen

den 29 april 1950 angående vissa spörsmål om straffbeläggande av värnpliktlöshet underlåtenhet att förvara och taga del av order och andra försändelser från militär myndighet;

den 10 november 1952 angående vissa spörsmål om fullföljd av talan mot hovrätts dom eller beslut varigenom disciplinstraff ålagts; samt

den 9 juni 1954 angående fråga om sådan lagändring att mål rörande vissa förseelser mot värnpliktslagen icke skola anses såsom militära mål.

Två av militieombudsmannen under år 1954 till Konungen avgivna yttranden återgivas, nämligen

den 12 juli i anledning av remiss av framställning från överbefälhavaren om utfärdande av bestämmelser angående disciplinärt ansvar för vissa civila befattningshavare vid försvaret m. m.; samt

den 2 november i anledning av remiss av framställning från justitieombudsmannen om ändring i 13 § förundersökningskungörelsen.

Det sakregister, som var fogat vid den till 1954 års riksdag avgivna äm-

betsberättelsen, har nu utökats till att avse jämväl de ärenden för vilka redogjorts i innevarande års berättelse.

*Utskottet.* Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 1 februari 1955

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER

---

*Vid detta ärendes behandling ha närvarit:*

från första kammaren: herrar Lindblom, Björnberg, fru Gärde Widemar, herrar Lindgren och Erik Svedberg;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindberg, fröken Öberg, herr Hedqvist, fröken Liljedahl och fru Eriksson i Stockholm.